

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jaroslava Hubáčka a soudců JUDr. Elišky Cihlářové a JUDr. Tomáše Foltase v právní věci žalobce: **P. Č.**, proti žalovanému: **Okresní soud v Českých Budějovicích**, se sídlem Lidická 20, České Budějovice, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 22. 4. 2014, č. j. 10 A 35/2014 – 11,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Včas podanou kasační stížností žalobce P. Č. brojí proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 22. 4. 2014, č. j. 10 A 35/2014 – 11, kterým byla zamítnuta jeho žádost o osvobození od soudních poplatků v řízení o jeho žalobě ze dne 26. 2. 2014 na ochranu před nezákonným zásahem žalovaného, spočívajícím v zadržení návrhů na zahájení řízení pověřeným zástupcem předsedy soudu v lednu roku 2014 a ve vadném rozvrhu práce soudu.

Krajský soud v Českých Budějovicích (dále také „krajský soud“) v napadeném usnesení dospěl k závěru, že žalobce nedoložil, že nemá dostatečné prostředky. Ve svém prohlášení jen obecně popsal své majetkové poměry, aniž uvedl přesnou výši příjmů, závazků a výdajů. Na výzvu k vyplnění formuláře potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech nereagoval. Prohlášení žalobce neobsahuje všechny informace relevantní pro posouzení žádosti. Žalobce tak neunesl důkazní břemeno. V dané věci se jedná o spor týkající se nespokojenosti s postupem Okresního soudu v Českých Budějovicích. Podobného charakteru jsou i jiná podání žalobce, která jsou projednávána jak na soudu krajském, tak na mnoha soudech okresních. Tyto spory nemají vztah

k podstatným okolnostem stěžovatelovy životní sféry. Není důvod, aby náklady takových sporů za žalobce pravidelně nesl stát. Své úvahy opřel krajský soud také o rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 6. 2013, č. j. 5 As 43/2013 - 11 (všechna zde citovaná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz), podle něhož usnesení, kterým soud nevyhoví žádosti o osvobození od soudních poplatků v případě evidentního zneužívání práva na přístup k soudu, nemůže být s posledně jmenovaným právem účastníka řízení v rozporu. Krajský soud proto žádost žalobce o osvobození od soudních poplatků zamítl.

Proti tomuto usnesení krajského soudu podal žalobce jako stěžovatel (dále jen „stěžovatel“) v zákonné lhůtě podání, které je dle svého obsahu kasační stížností, v níž uvedl důvody podřaditelné pod ust. § 103 odst. 1 písm. a), c) a d) s. ř. s.

Stěžovatel uvedl celou řadu tvrzení (z velké části blíže nekonkretizovaných), jimiž označil jednotlivé úvahy krajského soudu za zlovolné, nepřičetné, lživé, šikanující, pitomé, nesoudné, arogantní, imbecilní, stupidní či „na úrovni hospodského tlachání“. V kasačních bodech, v nichž uplatnil nad rámec pouhého vyjádření nesouhlasu také určitou argumentaci, především namítal, že prohlášení, které krajskému soudu zaslal, bylo podáno v podobě, kterou judikatura Nejvyššího správního soudu považuje za dostatečnou. Jím tvrzený zásah se týká jeho životní sféry, jemu příznivé judikáty krajský soud zamlčuje a jediným omezením bezplatného přístupu ke správnímu soudu osobě s nedostatkem prostředků je zjevně bezúspěšná žaloba. Ostatně, u krajského soudu probíhají navíc i machinace s nápadem.

Nejvyšší správní soud nejprve přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a zjistil, že tento mimořádný opravný prostředek byl podán osobou oprávněnou a že je přípustný proti napadenému usnesení za podmínek ust. § 102 a § 104 s. ř. s. (viz usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 5. 2014, č. j. 3 As 125/2012 - 43).

Nejvyšší správní soud přezkoumal kasační stížností napadené usnesení krajského soudu v souladu s ust. § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které uplatnil stěžovatel v podané kasační stížnosti, a dospěl k závěru, že kasační stížnost není opodstatněná.

Nejvyšší správní soud netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost, ani na povinném zastoupení stěžovatele advokátem. Za situace, kdy předmětem kasačního přezkumu je usnesení, jímž byla zamítnuta žádost o osvobození od soudních poplatků, by trvání na splnění těchto podmínek řízení znamenalo jen další řetězení téhož problému. (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77).

K námitce týkající se otázky, zda stěžovatel čestným prohlášením skutečně a dostatečně doložil své osobní, majetkové a výdělkové poměry, Nejvyšší správní soud považuje za nutné v obecné rovině uvést, že individuální osvobození od soudních poplatků je procesní institut, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživých poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona o soudních poplatcích. Tento druh osvobození od soudních poplatků je zařazen v ust. § 36 odst. 3 s. ř. s., v němž je kromě jiného uvedeno, že účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na

pokračování

vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze přitom pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody. Pokud by však správní soud dospěl k závěru, že návrh účastníka je zjevně neúspěšný, žádost o osvobození od soudních poplatků zamítne. Z výše uvedeného plyne, že správní soud může účastníka osvobodit od soudních poplatků za předpokladu kumulativního splnění tří podmínek: a) podání žádosti o osvobození od soudních poplatků, b) návrh účastníka na zahájení řízení není zjevně neúspěšný, c) doložení nedostatku prostředků.

Jak Nejvyšší správní soud již uvedl v rozsudku ze dne 3. 2. 2010, č. j. 3 As 28/2009 – 147, „[...] při rozhodování o osvobození od soudních poplatků soud přiblíží k celkovým majetkovým poměrům žadatele, k výši soudního poplatku, k nákladům, které si pravděpodobně vyžádá dokazování, k povaze uplatněného nároku a k dalším obdobným okolnostem. Při hodnocení majetkových poměrů žadatele je třeba přiblížit nejen k výši jeho příjmů a množství disponibilních finančních prostředků, ale též k jeho možnosti si tyto prostředky opatřit. Rozhodnutí o žádosti pak musí vždy vycházet z konkrétního posouzení naplnění výše uvedených podmínek a musí odpovídat tomu, aby žadateli nebylo jen pro jeho majetkové a sociální poměry znemožněno uplatňovat nebo bránit své právo. Osvobození od soudních poplatků je proto možno přiznat pouze osobě, která objektivně není schopna soudní poplatek zaplatit a nemá jinou možnost, jak se domoci svých práv, než cestou soudního řízení. Vždy je však nutno přiblížit i ke konkrétním možnostem žadatele finanční prostředky si opatřit. Objektívni hlediska pro posuzování poměrů žadatele, resp. jejich tíživosti, v současné době nejsou v platném právu vyjádřeny. Soudy jsou proto nuceny překlénout tento nedostatek v každém konkrétním případě interpretací. Zhodnocení všech okolností, které v této věci vypovídají o poměrech žadatele je tak věcí úvahy soudu a promítá se do závěru, zda je žadatel, s ohledem na své poměry, schopen zaplatit soudní poplatky.“

Při zkoumání toho, zda účastník disponuje dostatečnými prostředky, aby mohl soudní poplatek zaplatit, leží důkazní břemeno na bedrech účastníka. Pokud chce být tedy účastník ohledně své žádosti o osvobození od soudních poplatků úspěšný, musí nejen uvést, v čem spatřuje svůj nedostatek prostředků (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 3. 2004, č. j. 1 Afs 5/2003 - 54), který podle jeho názoru vede k tomu, že nemůže soudní poplatek uhradit, ale současně musí i takové tvrzení prokázat. Jak plyne z judikatury zdejšího soudu, „[...] soud nemůže zjišťovat tyto skutečnosti z úřední povinnosti, neboť zásada vyšetřovací se zde neuplatní“ (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 – 50). Obdobně se tento soud vyjádřil i v rozsudku ze dne 26. 8. 2009, č. j. 1 As 39/2009 - 88, podle něhož „[...] účastník řízení, který požádal o osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.), a který byl soudem řádně poučen (§ 36 odst. 1 s. ř. s.), je povinen uvést a prokázat veškeré skutečnosti rozhodné pro posouzení žádosti. Vyplyne-li z uvedených údajů či obsahu spisu, že jsou nevěrohodné, popř. neúplné, soud žádost zamítne.“ Z rozsudku zdejšího soudu ze dne 27. 7. 2007, č. j. 8 Ans 2/2007 – 51, dále vyplývá, že „[...] nedoloží-li účastník řízení své, byť i tvrzené minimální, příjmy, je dán důvod pro zamítnutí jeho žádosti o osvobození od soudního poplatku.“

Námítce stěžovatele, že čestným prohlášením svůj finanční nedostatek dokládá, nikoliv jen tvrdí, Nejvyšší správní soud nepřisvědčil a ztotožnil se naopak se závěry

krajského soudu. V odůvodnění napadeného usnesení krajský soud podrobně popsal veškeré své úvahy, které jej vedly k závěru, že stěžovatel dostatečným způsobem nedoložil nedostatek svých prostředků a nesplnil tak důkazní povinnost na něm spočívající. Konkrétně pak krajský soud uvedl, že z tvrzení stěžovatele ohledně výše jeho nezdánitelných příjmů, která byla specifikována slovy „přes tři tisíce korun měsíčně“, nevyplývá konkrétní částka. Z přiloženého potvrzení úřadu práce sice vyplývá, že stěžovatel pobírá příspěvek na živobytí ve výši 3.410 Kč měsíčně, nicméně není z něj zřejmé, že se jedná o jediný příjem stěžovatele. S ohledem na skutečnost, že stěžovatel sám uvádí, že soudu nebude sdělovat ryze soukromé údaje, není nikterak nelogická úvaha krajského soudu, že „přes tři tisíce korun“ může znamenat jak příjem ve výši 3.001 Kč, tak i příjem ve výši např. 15.000 Kč. Vzhledem k postoji stěžovatele jsou pochybnosti krajského soudu ohledně výše jeho příjmů zcela na místě. Současně není z čestného prohlášení stěžovatele ani zřejmé, kde fakticky bydlí (stěžovatel pouze zcela neurčitě uvedl „nenájemní, nevlastnické, samostatné nebytové bydlení“), když navíc ve svém podání sdělil, že údaje o tom, v čem bydlí, soudu sdělovat nebude. Není tak patrné ani to, jaké jsou jeho náklady na bydlení, ani jaká je přesná výše jeho peněžních závazků (stěžovatel tuto částku specifikoval pouze slovem „desetitisíce“). Nejvyšší správní soud je nucen dát krajskému soudu zcela za pravdu, že stěžovatel své majetkové poměry řádným způsobem nedoložil. Dle názoru Nejvyššího správního soudu zároveň v čestném prohlášení nebyly dostatečně specifikovány, případně zcela chyběly, některé skutečnosti, které jsou nezbytné pro posouzení, zda účastník řízení splňuje předpoklady pro osvobození od soudních poplatků. Takovými skutečnostmi jsou např. bytové poměry účastníka, náklady na bydlení, přesná výše jeho peněžitých závazků atd. Vzhledem k tomu, že stěžovatel dostatečným způsobem neprokázal, že jsou u něho splněny předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, Nejvyšší správní soud se v tomto ohledu ztotožnil s výše uvedeným hodnocením krajského soudu.

Vzhledem k tomu, že krajský soud stěžovatelovo čestné prohlášení přijal a vycházel z něho při svém rozhodování o jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků, Nejvyšší správní soud považuje námitku stěžovatele, že zákon nezakazuje doložení jeho osobních a majetkových poměrů čestným prohlášením, za bezpředmětnou, a tudíž se jí dále nezabýval.

K námitce týkající se machinací s nápadem u krajského soudu Nejvyšší správní soud uvádí, že stěžovatel tuto námitku nijak blíže nezdůvodnil, ani neuvedl, k jakým konkrétním machinacím mělo dojít. Po prostudování soudního spisu zdejší soud nezjistil žádnou skutečnost, která by stěžovatelovu námitku jakýmkoliv způsobem podpořila.

Nejvyšší správní soud se ztotožňuje i se závěry krajského soudu, že v daném případě nejde o spor zasahující do životní sféry stěžovatele a že jeho postup v této věci vykazuje známky zneužití práva. Jak vyplývá například z rozhodnutí zdejšího soudu ze dne 20. 9. 2011, č. j. 2 As 105/2011 – 44, samotný počet sporů vedených stěžovatelem nemůže být dostatečným důvodem k tomu, aby postup žalobce byl označen za zneužití práva. Krajský soud zcela správně poukázal na obdobnou povahu těchto sporů a skutečnost, že se netýkají stěžovatelovy životní sféry. Prostý nesouhlas stěžovatele, bez bližšího zdůvodnění, na tomto závěru nic nemění. Stěžovatel v řadě sporů brojí proti rozvrhu práce Okresního soudu v Českých Budějovicích i dalších soudů, popřípadě proti úkonům prováděným na

pokračování

základě těchto rozvrhů práce. Z jeho žalob však již není vůbec zřejmé, co bylo vlastně podstatou původního sporu, který jej vedl k zahájení řízení, v němž podle něj mělo dojít k jím tvrzenému nezákonnému zásahu. Z přístupu stěžovatele v této věci i v obdobných věcech je naopak patrné, že sám stěžovatel za podstatu sporu patrně považuje atakování domnělých formálních nedostatků, jimiž dle jeho názoru trpí soudní úkony, které jsou často pro řešení samotné podstaty sporu podružné. Cílem postupu stěžovatele není dosažení meritorního rozhodnutí, nýbrž naopak samotné vedení sporu, v rámci něhož se stěžovatel zjevně snaží pouze najít záminku pro to, aby mohl takřka jakýkoli procesní krok soudu prohlásit za nezákonný. V souladu s konstantní judikaturou tyto skutečnosti představují důvod pro zamítnutí žádosti o osvobození od soudních poplatků (viz např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 7. 2011, č. j. 2 As 78/2011 - 27, ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 - 91, či ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 - 66, č. 2601/2012 Sb. NSS). Nelze proto přisvědčit tvrzení stěžovatele, že jediným důvodem pro zamítnutí jeho žádosti by mohlo být podání zjevně bezúspěšné žaloby. Nutno dodat, že krajský soud v souladu s konstantní judikaturou (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 8. 2010, č. j. 1 As 54/2010 - 29) své závěry o tom, že spor nezasahuje do životní sféry stěžovatele a že vykazuje známky zneužití práva, řádně zdůvodnil, jak vyžaduje konstantní judikatura.

Z tvrzení stěžovatele, že krajský soud zamlčuje jemu příznivé judikáty, není zřejmé, o jaké konkrétní judikáty by se mělo jednat. Kromě toho stěžovatel ani neuvádí, v čem by tato skutečnost mohla mít za následek nezákonnost napadeného usnesení krajského soudu. Ani v tomto směru proto Nejvyšší správní soud neshledal žádné pochybení krajského soudu.

K dalším tvrzením uplatněným v kasační stížnosti Nejvyšší správní soud konstatuje, že jde jednak o nekonkrétní tvrzení, z nichž nebylo možno identifikovat projednatelné námítky, jednak o pouhá vyjádření stěžovatelových názorů na činnost krajského soudu, které nemají pro posouzení věci žádný význam.

S ohledem na výše uvedené dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost je nedůvodná, a proto ji zamítl (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.).

Ve věci rozhodl v souladu s § 109 odst. 2 s. ř. s., podle něhož rozhoduje Nejvyšší správní soud o kasační stížnosti zpravidla bez jednání, když neshledal důvody pro jeho nařízení.

Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o ust. § 60 odst. 1, věta první s. ř. s. ve spojení s ust. § 120 s. ř. s. Stěžovatel ve věci úspěch neměl, a nemá proto právo na náhradu nákladů řízení. Úspěšnému žalovanému pak podle obsahu spisu žádné náklady v řízení o kasační stížnosti před soudem nevznikly. Nejvyšší správní soud proto rozhodl tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 11. června 2014

JUDr. Jaroslav Hubáček
předseda senátu